Nr 250.

Godkänd i första kammaren den 1 juni 1929.
Godkänd i andra kammaren den 1 juni 1929.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor.

(Statsutskottets utlåtanden nr 111 och nr 132.)

Till Konungen.

Plan för inrättande av högre flickläroverk i vissa städer.

1:o) I en till riksdagen avlåten, den 8 februari 1929 dagtecknad proposition, nr 86, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, under punkt 1:o föreslagit riksdagen att

dels besluta, att ett högre allmänt läroverk för flickor, omfattande fyrklassig realskola och treårigt gymnasium, skall upprättas från och med den 1 juli 1930 i envar av städerna Linköping, Norrköping, Borås och Örebro, från och med den 1 juli 1931 i en var av städerna Lund, Karlstad och Västerås, från och med den 1 juli 1932 i staden Uppsala samt från och med den 1 juli 1933 i staden Jönköping;

dels medgiva, att ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola i stad, som åtagit sig vederbörlig byggnadsskyldighet beträffande såväl förutvarande högre allmänt läroverk som högre allmänt läroverk för

flickor, må, i den mån på grund av sådant högre flickläroverks inrättande på orten den kommunala mellanskolan nedlägges eller till sin omfattning begränsas, kunna efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall överflyttas såsom ordinarie ämneslärare till det högre flickläroverket, därvid de grunder i avseende å avlöningsförmåner och pensionsrätt må äga tillämpning, som av 1927 års riksdag blivit fastställda i fråga om överflyttning till statsläroverk av de den 1 mars 1927 anställda ordinarie ämneslärarna vid kommunal mellanskola, som ombildas till allmänt läroverk, eller under punkten 5:o i statsrådsprotokollet föreslås i liknande hänseende, dock att överflyttning till högre flickläroverk må äga rum endast därest den av vederbörande innehavda befattningen indrages och motsvarande anställning vid högre folkskola eller annan därmed jämförlig befattning vid läroanstalt, tillhörande kommunens skolväsen, ej kan beredas honom;

dels medgiva, att statsbidrag till kommunal mellanskola i stad, där högre allmänt läroverk för flickor inrättas, må, därest mellanskolan till följd av flickläroverkets inrättande successivt nedlägges, utan hinder av bestämmelserna i § 15 mom. 2 av kungörelsen den 19 november 1918 (nr 927), utgå enligt de i samma kungörelse stadgade grunder, dock att i § 16 första stycket avsett statsbidrag skall utgå med 2,800 kronor för varje årsklass eller avdelning av årsklass;

dels medgiva, att, därest i stad, där högre allmänt läroverk för flickor inrättas, kommunal mellanskola till följd av flickläroverkets inrättande successivt nedlägges och därest förordnandet för rektor vid den kommunala mellanskolan upphör under tiden för mellanskolans avveckling, arvode åt den ordinarie ämneslärare vid mellanskolan, vilken förordnas till rektor under återstående avvecklingstid, må bestämmas till det i förhållande till nuvarande rektorsarvode reducerade belopp, som Eders Kungl. Maj:t prövar skäligt.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta motioner, nämligen

1:o) två likalydande motioner (I: 241 och II: 374), i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville, med avslag å Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 86 punkten 1:o och i anslutning till 1927 och 1928 års skolbeslut, hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om verkställande av nödig utredning rörande behovet över huvud av statliga särskilda flickläroverk samt i så fall deras lämpligaste antal och organisation, ävensom för riksdagen så snart ske kan framlägga den plan, vartill utredningen möjligen må föranleda;

2:o) en motion (I: 247), vari hemställts,

dels att riksdagen ville bifalla Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 86 med den modifikation, att under punkten 1 första stycket beslutet får följande innebörd:

Ett högre allmänt läroverk för flickor upprättas från och med den 1 juli 1930 i envar av städerna Linköping, Norrköping, Borås och Örebro, från och med den 1 juli 1931 i envar av städerna Lund, Karlstad och Västerås, från och med den 1 juli 1932 i staden Uppsala samt från och med den 1 juli 1933 i staden Jönköping; skolande dessa läroverk dels, därest den kommunala representationen därom ansöker, erhålla anknytning såväl till fjärde som till sjätte folkskoleklassen i analogi med vad som är stadgat för de kommunala flickskolorna, dels, under samma förutsättning, erhålla vare sig 3-årigt eller 4-årigt gymnasium eller, när lärjungeantalets storlek därtill föranleder, bäggedera;

dels och att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, det Eders Kungl. Maj:t ville föranstalta skyndsam utredning beträffande möjligheten att i de nyinrättade högre allmänna läroverken för flickor kunna inpassa en för de flickor, vilka icke eftersträva real- eller studentexamen, lämpad praktisk linje å de orter, där behov av en sådan linje gör sig gällande, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill denna utredning kan föranleda;

3:o) en motion (II: 381), vari hemställts, att riksdagen ville besluta, att de i punkt 1:o av ovan nämnda proposition omförmälda högre allmänna läroverk för flickor måtte i första hand så anordnas, att de komma att omfatta femårig realskola, byggd på folkskolans fjärde klass, samt tre- eller fyraårigt gymnasium;

4:o) en motion (I: 248), vari hemställts, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 86 ville för sin del besluta, att realskolan i Kristinehamn successivt från och med höstterminen 1931 måtte utvidgas till ett högre allmänt läroverk med två gymnasiallinjer, ett fyraårigt latingymnasium och ett treårigt realgymnasium, båda med tillträde för både manliga och kvinnliga lärjungar, under förutsättning att kommunen åtager sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler med därtill hörande utrustning samt bostad eller hyresersättning åt rektor; samt

5:o) en motion (II: 356), vari hemställts, att riksdagen ville besluta avslå förslaget om upprättandet från och med den 1 juli 1931 av ett högre allmänt läroverk för flickor i Karlstad, och att riksdagen i stället för upprättandet av nämnda läroverk beslutar inrätta ett samgymnasium i Kristinehamn samt förvandla gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Karlstad till ett samgymnasium för att på så sätt tillgodose behovet av ökade möjligheter till gymnasieundervisning för flickor i Värmland.

I den för riksdagen framlagda propositionen föreslås, att riksdagen nu skall besluta inrättandet vid tidpunkter, som närmare angivas i en av skolöverstyrelsen uppgjord plan, av samtliga de högre allmänna läroverk för flickor, som omförmälas i riksdagens skrivelse den 2 juni 1927, nr 262.

Upprättandet av nämnda plan har icke föregåtts av någon närmare utredning angående behovet inom de olika städerna av ifrågavarande läro-

anstalter. 1927 års riksdags medgivande, att, så länge icke högre flicklläroverk inrättats i städerna Uppsala, Linköping, Norrköping, Jönköping, Lund, Borås, Karlstad, Örebro och Västerås, kvinnliga lärjungar finge efter framställning av vederbörande kommun av Eders Kungl. Maj:t lämnas tillträde till gymnasierna i dessa städer, samt vad riksdagen i övrigt i nämnda skrivelse anfört rörande högre allmänna läroverk för flickor, synes av departementschefen hava betraktats såsom från riksdagens sida på det sättet bindande, att den begärda planen icke kunde omfatta annat antal högre flicklläroverk än nio och icke heller andra städer än de nyss uppräknade.

Riksdagen håller emellertid före, att Eders Kungl. Maj:t varit oförhindrad att, därest den förberedande undersökningen därtill givit anledning, låta verkställa en mera omfattande och ingående utredning i avsikt att utröna det verkliga behovet av ifrågavarande läroanstalter. En dylik utredning, som eventuellt kunnat föranleda framläggande för riksdagen av en mera begränsad plan, ligger icke till grund för den föreliggande propositionen utan endast en bearbetning av de yttranden, respektive städer avgivit som svar på till dem ställd förfrågan, huruvida de vore villiga att ikläda sig de villkor, riksdagen uppställt.

Den viktigaste förutsättningen för upprättandet av ett högre allmänt läroverk för flickor är, enligt riksdagens mening, att det antal elever i staden och omkringliggande bygd, som åtnjuter högre undervisning, är så stort, att det förmår rekrytera en dylik läroanstalt utan att den lokala organisationen av skolväsendet i övrigt i mera väsentlig grad rubbas, om dess bibehållande i oförändrad form är önskvärt med hänsyn till föreliggande behov.

Översiktliga redogörelser för elevfrekvensen under de senaste åren vid läroanstalterna i de städer, om vilka fråga nu är, äro, enligt riksdagens uppfattning, nödvändiga för belysning av behovet av skilda slag av läroanstalter. Sådana redogörelser åtfölja emellertid icke den nu till behandling föreliggande propositionen.

Norrköpings stadsfullmäktige hava såsom ett särskilt önskemål framfört, att det högre allmänna läroverket för flickor måtte upprättas genom ombildning av den kommunala mellanskolan i staden. Här skulle följaktligen en kommunal mellanskola, som är avsedd för både gossar och flickor, omvandlas till en rent statlig läroanstalt för enbart flickor. Riksdagen, som anser en dylik utvecklingsgång mindre önskvärd, finner sig icke övertygad om att beträffande Norrköping sådana särskilda förhållanden äro rådande, att ombildningen fördenskull borde tillstyrkas. I de uppgifter, som lämnats till stöd för framställningen i denna del, gives så till exempel redogörelse för elevantalet endast under höstterminen 1928. Riksdagen anser att en mera allsidig och belysande utredning är erforderlig, innan riksdagen tager slutlig ståndpunkt till denna fråga.

Vidare finner sig riksdagen böra erinra därom, att 1928 års riksdags beslut rörande inrättandet av kommunala flickskolor kan komma att öva ett visst inflytande på behovet av högre allmänna läroverk för flickor. Någon erfarenhet i detta avseende har emellertid ännu icke kunnat vinnas, då vederbörande samhällen ännu icke hunnit utföra de undersökningar av ekonomisk och annan art, som äro erforderliga, innan beslut fattas av de kommunala myndigheterna.

Av det nu anförda framgår, att riksdagen finner att frågan om inrättande av högre allmänna läroverk för flickor utöver de fyra, som av riksdagen år 1927 beslutades, bör göras till föremål för en förnyad utredning med beaktande av de synpunkter beträffande antal och förläggningsorter, som riksdagen i det föregående framfört.

Under sådana förhållanden saknar riksdagen anledning att nu till närmare prövning upptaga vad departementschefen och vissa motionärer anfört ifråga om organisationen av realskolor och gymnasier i de ifrågasatta nya läroverken.

Den definitiva prövningen av denna del av ärendet bör, enligt riksdagens förmenande, äga rum i samband med riksdagens handläggning av den förnyade utredning och de därpå grundade förslag, Eders Kungl. Maj:t kan komma att framlägga för riksdagen.

I motionen I: 247 har bl. a. yrkats, att riksdagen måtte i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning beträffande möjligheten att i de nyinrättade högre allmänna flickläroverken kunna inpassa en för de flickor, vilka icke eftersträva real- eller studentexamen, lämpad praktisk linje å de orter, där behov av en sådan linje gör sig gällande.

Riksdagen vill i anledning härav erinra därom, att beträffande de städer, i vilka de fyra redan beslutade högre allmänna läroverken för flickor skola förläggas, torde antingen statsunderstödda privata flickskolor eller kommunala flickskolor av 1928 års typ komma att allt fortfarande finnas, varigenom behovet av högre undervisning för jämväl de flickor, som icke ämna fortsätta till real- eller studentexamen, på dessa orter kan anses tillgodosett.

I fråga om mellanstora städer, där uppkomsten av särskilda flickläroverk sannolikt skulle få till följd, att där befintliga flickskolor successivt nedlades, ställa sig förhållandena däremot annorlunda.

Riksdagen anser det icke önskvärt, att sådana åtgärder från statsmakternas sida vidtagas, vilka kunna komma att öka antalet kvinnliga elever i de läroverk, som föra till studentexamen och samtidigt minska antalet i de läroanstalter, vilka avse att giva en efter den kvinnliga ungdomens egenart och framtida livsuppgifter i hem och samhälle speciellt anpassad uppfostran och utbildning.

Motionärernas förslag i denna del synes fördenskull riksdagen vara värt att beaktas i samband med den förnyade utredning, varom riksdagen i det

följande kommer att framställa begäran, och som därför bör även i berörda avseende omfatta jämväl organisationsfrågan.

Den i Eders Kungl. Maj:ts proposition omförmälda framställningen av stadsfullmäktige i Kristinehamn om upprättande i denna stad av ett samgymnasium har icke föranlett något förslag till riksdagen. I motion I: 248 har yrkats, att riksdagen ville för sin del besluta, att realskolan i Kristinehamn från och med höstterminen 1931 måtte utvidgas till ett högre allmänt läroverk med ett fyraårigt latingymnasium och ett treårigt realgymnasium, båda med tillträde för både manliga och kvinnliga lärjungar.

Riksdagen finner visserligen, att frågan om en utvidgning av samrealskolan i Kristinehamn icke står i sådant samband med förslaget om inrättandet av ett högre allmänt läroverk för flickor i Karlstad, att icke den förra frågan kan avgöras oberoende av den senare. Men i likhet med departementschefen och skolöverstyrelsen anser riksdagen, att förslaget om upprättandet av ett högre allmänt läroverk i Kristinehamn bör underkastas en mera ingående utredning än den hittills förebragta.

Riksdagen, som tager för givet, att Eders Kungl. Maj:t i anledning av de framställningar, som blivit gjorda, låter verkställa en dylik närmare undersökning, har följaktligen icke kunnat bifalla motionen. Härav följer, att riksdagen ej heller kunnat bifalla motionen II: 356, i vad denna avser, att riksdagen skulle besluta inrätta ett samgymnasium i Kristinehamn samt förvandla gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Karlstad till samgymnasium.

På grund av det anförda får riksdagen

ej mindre anmäla, att riksdagen avslagit Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning;

än även i anledning av ovannämnda motioner I: 241 och II: 374 anhålla:

dels om förnyad utredning rörande behovet av ytterligare högre allmänna läroverk för flickor utöver de fyra av 1927 års riksdag beslutade samt om deras organisation,

dels om utredning i samband därmed rörande behovet och möjligheten av att vid de högre allmänna läroverk för flickor, som kunna komma att upprättas, inpassa en för de flickor, som icke skola avlägga real- eller studentexamen, lämpad praktisk linje,

samt att Eders Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga de förslag, vartill berörda utredningar kunna föranleda.

Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.

2:o) Under punkt 2:o) har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att besluta att, därest på grund av inrättandet av högre allmänt läroverk för flickor statsunderstödd enskild högre flickskola på orten upphör med sin verksamhet och på den grund vid den senare skolan anställd ämneslärarinna med full tjänstgöring går förlustig sin anställning, hon må, under förutsättning att hon vid början av skolans avveckling uppnått en ålder av

50 år samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927, intill dess hon fyller 60 år, av statsmedel åtnjuta en årlig ersättning, uppgående till två tredjedelar av den avlöning hon i enlighet med gällande bestämmelser vid entledigandet åtnjöt från skolan, tillfällig löneförbättring och eventuellt utgående dyrtidstillägg däri inberäknade, samt för tiden därefter en årlig pension till samma belopp, som skulle tillkommit henne, därest hon intill uppnåendet av sistnämnda ålder varit i tjänst vid statsunderstödd enskild flickskola; skolande vad nu sagts äga tillämpning beträffande lärarinnor vid sådana skolor, vilkas avveckling påbörjats inom tio år, räknat från den 1 juli 1929.

Föreliggande förslag innebär, att de förmåner i fråga om ersättning och pension, vilka genom beslut av 1927 och 1928 års riksdagar redan tillförsäkrats vissa flickskollärarinnor, som på grund av skolreformen kunna komma att förlora sin anställning, skulle under enahanda förutsättningar beredas jämväl lärarinnor vid sådana statsunderstödda enskilda högre flickskolor, som må komma att nedläggas till följd av högre allmänna flickläroverks inrättande å vederbörande orter.

Utöver berörda förslag har i statsrådsprotokollet omförmälts ett annat av skolöverstyrelsen uppgjort förslag till bestämmelser, avseende överflyttning under vissa förutsättningar av lärarinnor från enskild högre flickskola till allmänt läroverk. Detta förslag, som tillkommit med anledning av ett uttalande i nämnda ämne av 1927 års riksdag (riksdagens skrivelse nr 262, sid. 100), har följande innehåll:

Då ämneslärarinnetjänst blivit ledig vid statligt samläroverk eller högre läroverk för flickor, må skolöverstyrelsen kunna utan tjänstens ledigförklarande i den ordning, som i gällande läroverksstadga föreskrives, till innehavare av densamma utse vid statsunderstödd enskild högre flickskola anställd föreståndarinna eller ämneslärarinna, som äger behörighet till ämneslärarinnetjänst vid statsläroverk, under förutsättning att ifrågavarande lärarinna dels antingen blivit entledigad eller enligt skolöverstyrelsens beprövande kan förutses komma att bliva entledigad från sin befattning, på den grund att verksamheten vid den skola, vid vilken hon är anställd, nedlägges eller inskränkes såsom en följd av den av 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet och av riksdagen i anslutning därtill ifrågasatta åtgärder, dels före den 1 mars 1927 vunnit anställning med full tjänstgöring vid statsunderstödd enskild högre flickskola samt vid tiden för överflyttandet till ämneslärarinnetjänst vid statsläroverk under minst 5 år varit anställd med full tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt.

Mot vad skolöverstyrelsen i senast berörda hänseenden föreslagit, har departementschefen icke haft annat att erinra än att de fall, då en lärarinna förutsättes gå förlustig sin anställning, ehuru flickskolans verksamhet kan beräknas komma att allenast inskränkas till följd av 1927 års skolbeslut, böra underställas Eders Kungl. Maj:ts prövning.

Emellertid har departementschefen icke velat tillstyrka, att sistnämnda

bestämmelser av Eders Kungl. Maj:t fastställas, förrän riksdagen fått tillfälle att yttra sig över desamma. Något uttryckligt beslut av riksdagen har dock icke ansetts böra ifrågasättas.

Riksdagen finner Eders Kungl. Maj:ts förstnämnda förslag icke giva anledning till erinran.

Vad åter angår förslaget om bestämmelser angående överflyttning av vissa lärarinnor från enskilda flickskolor till allmänt läroverk kan riksdagen i vad detta förslag avser att utvidga tidigare lämnat medgivande att under vissa angivna förutsättningar till statsläroverk överflytta lärarinna, som blivit entledigad från anställning vid högre flickskola, till att gälla även de fall, då sådant entledigande »kan förutses», icke biträda detsamma.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen beslutat, att, därest på grund av inrättandet av högre allmänt läroverk för flickor statsunderstödd enskild högre flickskola på orten upphör med sin verksamhet och på den grund vid den senare skolan anställd ämneslärarinna med full tjänstgöring går förlustig sin anställning, hon må, under förutsättning att hon vid början av skolans avveckling uppnått en ålder av 50 år samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927, intill dess hon fyller 60 år av statsmedel åtnjuta en årlig ersättning, uppgående till två tredjedelar av den avlöning, hon i enlighet med gällande bestämmelser vid entledigandet åtnjöt från skolan, tillfällig löneförbättring och eventuellt utgående dyrtidstillägg däri inberäknade, samt för tiden därefter en årlig pension till samma belopp, som skulle tillkommit henne, därest hon intill uppnåendet av sistnämnda ålder varit i tjänst vid statsunderstödd enskild flickskola; skolande vad nu sagts äga tillämpning beträffande lärarinnor vid sådana skolor, vilkas avveckling påbörjats inom tio år, räknat från och med den 1 juli 1929.

Avlönings- och pensionsförmåner för lärarpersonalen vid lyceer, anordnade såsom fristående läroanstalter.

3:o) Under punkt 3:o) har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att besluta att vad i gällande författningar eller eljest av Eders Kungl. Maj:t meddelade beslut finnes föreskrivet i fråga om avlöning och pension för lärarpersonalen vid högre allmänna läroverk skall gälla även för lärarpersonalen vid sådana lyceer, som anordnas såsom fristående läroanstalter.

Riksdagen, som icke har något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag, får anmäla, att riksdagen beslutat, att vad i gällande författningar eller eljest av Eders Kungl. Maj:t meddelade beslut finnes föreskrivet i fråga om avlöning och pension för lärarpersonalen vid högre allmänna läroverk skall gälla även för lärarpersonalen vid sådana lyceer, som anordnas såsom fristående läroanstalter.

4:o) Under punkt 4:o) har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* besluta, att från och med läsåret 1929/1930 ordinarie lärare i musik vid allmänt läroverk må kunna åläggas — utöver det antal veckotimmar han är skyldig att tjänstgöra för den fastställda lönen — ytterligare tjänstgöring intill sammanlagt 32 veckotimmar, dock att musiklärare icke må utan eget medgivande åläggas mera än sammanlagt 28 veckotimmar samt att, där särskilda förhållanden sådant påkalla, för musiklärare, som utnämnts före den 1 juli 1929, tjänstgöringen må kunna efter skolöverstyrelsens beprövande bestämmas i enlighet med hittills gällande föreskrifter; *dels ock* medgiva, att där särskilda förhållanden det påkalla, musiklärare vid allmänt läroverk må kunna, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande, erhålla ersättning för intill 34 veckotimmars undervisning.

Utsträckt tjänstgöringsskyldighet för musiklärare vid de allmänna läroverken m. m.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft en inom första kammaren väckt motion (I: 238), vari hemställts, att riksdagen måtte avslå Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 86 i vad den avser utökning av antalet undervisningstimmar i musik vid de allmänna läroverken m. m.

Då motionärerna yrkat avslag å förevarande förslag, hava de utgått från, att de nya bestämmelserna angående musikundervisningen vid de allmänna läroverken skulle innebära en utökning av lärjungarnas arbetsbörda. I anledning härav vill riksdagen framhålla, att de nya undervisningsplanerna för musik icke upptaga någon höjning av de obligatoriska musiktimmarna för lärjungarna. Den omläggning av musikundervisningen, som med berörda undervisningsplaner avsetts, går ut på, utom ett i viss mån förändrat innehåll av undervisningen, en uppdelning av lärjungarna i mindre avdelningar, åsyftande en förbättring av undervisningen och ett underlättande av arbetet för lärarna, ävensom en ökning av den frivilliga instrumentalmusiken. Bortses från den sistnämnda, komma sålunda de nya bestämmelserna allenast att medföra en ökning av lärartimmarna.

Riksdagen, som anser en omläggning av musikundervisningen i angiven riktning önskvärd, har för sin del intet att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag, varvid riksdagen särskilt vill betona, att detta icke innebär ett genomförande på en gång av de nya bestämmelserna i deras fulla omfattning utan allenast att möjliggöra en efter hand skeende utveckling till en mera rationellt ordnad musikundervisning. Såsom i propositionen framhållits ligger det i riksdagens händer att genom den årligen återkommande prövningen av anslagsbehovet reglera den takt, varmed en sådan utveckling skall fortskrida.

Under åberopande härav får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels beslutat, att från och med läsåret 1929/1930 ordinarie lärare i musik vid allmänt läroverk må kunna åläggas — utöver det antal veckotimmar

han är skyldig att tjänstgöra för den fastställda lönen — ytterligare tjänstgöring intill sammanlagt 32 veckotimmar, dock att musiklärare icke må utan eget medgivande åläggas mera än sammanlagt 28 veckotimmar samt att, där särskilda förhållanden sådant påkalla, för musiklärare, som utnämnts före den 1 juli 1929, tjänstgöringen må kunna efter skolöverstyrelsens beprövande bestämmas i enlighet med hittills gällande föreskrifter;

dels ock medgivit att, där särskilda förhållanden det påkalla, musiklärare vid allmänt läroverk må kunna, efter Eders Kungl. Maj:ts beprövande, erhålla ersättning för intill 34 veckotimmars undervisning.

Adjunktskompetent lärares vid kommunal mellanskola placering i lönegrad vid övergång till adjunktstjänst vid samrealskola.

5:o) Under punkt 5:o) har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att medgiva, att ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola, som innehar behörighet till adjunktsbefattning vid allmänt läroverk och som i samband med sådan skolas omorganisation till samrealskola eller ock vid sådan skolas nedläggande eller begränsning i följd av inrättande å orten av högre flicklläroverk övergått i statens tjänst, skall vara berättigad att som adjunkt omedelbart erhålla placering lägst i sådan lönegrad, att övergången i statstjänst icke för läraren medför minskning i de löneförmåner, vilka han enligt för kommunal mellanskola gällande bestämmelser vid övergångstillfället åtnjutit, varvid ersättning för bostad och bränsle beräknas för manlig lärare till 500 kronor och för kvinnlig lärare till 350 kronor samt hänsyn icke tages vare sig till den tillfälliga löneförbättring eller till det dyrtidstillägg, som för lärare vid här ifrågavarande skoltyper kan utgå; skolande härvid dock iakttagas att, såvida lärare, om vilken nu är fråga, vid tillämpning av dessa bestämmelser skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest hans övergång i statstjänst inträffat senare än som skett, honom må tillgodoföras det ålderstillägg vid befattningen, som erfordras för att nämnda förhållande må utjämnas.

I samband härmed har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner (I: 84 och II: 226), i vilka motioner hemställts, att riksdagen ville besluta, att adjunktskompetent lärare vid kommunal mellanskola må vid förstatligandet få såsom adjunkt åtnjuta lön i den lönegrad, som närmast motsvarar hans samtliga löneförmåner före förstatligandet, varvid ersättning för bostad beräknas efter å orten gängse pris för lagstadgad sådan, och att lönetursår, som intjänats i den lönegrad, vari lärare vid överflyttning befinner sig, må tillgodoräknas honom vid uppflyttning i högre lönegrad såsom adjunkt.

I anledning av väckt motion medgav 1928 års riksdag, att adjunktskompetent lärare vid kommunal mellanskola, som vid sådan skolas omorganisation överginge i statstjänst, finge för erhållande av ålderstillägg såsom adjunkt enligt Eders Kungl. Maj:ts bestämmande tillgodoräkna så stor del

av sin tjänstgöring vid kommunal mellanskola, att övergången i statstjänst icke för honom medförde minskning uti de löneförmåner, bostadsersättning, tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg däri inberäknade, vilka han enligt för kommunal mellanskola gällande bestämmelser vid övergångstillfället åtnjutit, ersättning för bostad och bränsle därvid beräknade för manlig lärare till 500 kronor och för kvinnlig lärare till 350 kronor.

I enlighet med detta riksdagens beslut utfärdade Eders Kungl. Maj:t den 29 juni 1928 bestämmelser i ämnet, vilka bestämmelser återfinnas i kungörelsen samma dag (nr 273) angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 22 december 1927 (nr 496) angående vissa föreskrifter rörande läroanstalter, som stå under ombildning från kommunala mellanskolor till samrealskolor.

Emellertid hava dessa bestämmelser vid tillämpningen visat sig verka ganska ojämnt och medföra vissa konsekvenser, som anses icke hava varit avsedda, och det av Eders Kungl. Maj:t nu framlagda förslaget åsyftar att avhjälpa dessa olägenheter. Motionärernas förslag har samma syfte, men skiljer sig från Eders Kungl. Maj:ts förslag väsentligen därutinnan, att, under det att enligt sistnämnda förslag bostadsersättningen, jämlikt 1928 års riksdags beslut, angivits till ett oavsett orten gällande, fixt belopp, motionärerna föreslagit, att berörda ersättning skulle beräknas efter å orten gängse hyrespris.

Riksdagen finner uppenbart, att de påtalade konsekvenserna av 1928 års beslut icke varit avsedda, och anser erforderligt, att rättelse härutinnan sker. Visserligen kan, såsom motionärerna framhållit, den angivna grunden för beräkningen av bostadsersättningen i vissa fall tillskynda vederbörande lärare en förlust, men det torde enligt riksdagens mening icke böra ankomma på staten att härutinnan hålla läraren skadeslös. Det av Eders Kungl. Maj:t framlagda förslaget har alltså synts riksdagen böra godtagas med den jämkning allenast, att med hänsyn till riksdagens redan fattade beslut angående de till upprättande föreslagna allmänna läroverken för flickor de under nu förevarande punkt föreslagna bestämmelserna, i vad de avse kommunal mellanskolas nedläggande eller begränsning i följd av högre flickläroverks inrättande, böra utgå.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag och i anledning av ovanberörda motioner (I: 84 och II: 226), medgivit, att ordinarie ämneslärare vid kommunal mellanskola, som innehar behörighet till adjunktsbefattning vid allmänt läroverk och som i samband med sådan skolas omorganisation till samrealskola övergått i statens tjänst, skall vara berättigad att som adjunkt omedelbart erhålla placering lägst i sådan lönegrad, att övergången i statstjänst icke för läraren medför minskning i de löneförmåner, vilka han enligt för kommunal mellanskola gällande bestämmelser vid övergångstillfället åtnjutit, varvid er-

sättning för bostad och bränsle beräknas för manlig lärare till 500 kronor och för kvinnlig lärare till 350 kronor samt hänsyn icke tages vare sig till den tillfälliga löneförbättring eller till det dyrtidstillägg, som för lärare vid här ifrågavarande skoltyper kan utgå; skolande härvid dock iakttagas att, såvida lärare, om vilken nu är fråga, vid tillämpning av dessa bestämmelser skulle i avseende å rätt till ålderstillägg hava kommit i förmånligare ställning, därest hans övergång i statstjänst inträffat senare än som skett, honom må tillgodoföras det ålderstillägg vid befattningen, som erfordras för att nämnda förhållande må utjämnas.

Stockholm den 1 juni 1929.

Med undersåtlig vördnad:

Stockholm 1929, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
291974